

§ 560. Ἴνα δὲ πᾶσα καὶ περὶ τὴν ἀπρ-
σίαν τῆ τρίτη τῶν ἐπιζητημένων ὑπόνοια ἐκ
μέσθ ἀρθῇ, προσεκτέον τοῖς ἐφεξῆς.

1. Δεῖ μὴ μόνον τὰ λέγοντα, τοῖς συνή-
θεσι τῶν ὀνομάτων προχρηῆθαι, ἀλλὰ καὶ τὸν
ἀκρόντα καθ' ὃν αὐτὰ λέγεται νῦν, παραδέ-
χεσθαι. Ἐπὶ τοῖς τεχνικοῖς τῶν ὀνομάτων, συμ-
βαίνει ἐνίοτε ἀπάτην τινὰ ἐντεῦθεν γίνεσθαι.
Οἱ πλωτῆρες πολλαχῆ τῆς Ὀλλανδικῆς χώρας,
ὑπὸ διαφέρεσιν ὀνόμασι, τὸ αὐτὸ τὰ πολλὰ
ὑποσημαίνειν εἰώθασιν. Καὶ πάλιν ταῦτὸ λέ-
γοντες, καὶ Βελγισὶ διαλεγόμενοι, καὶ ῥήμασι
τοῖς εἰωθόσι χρώμενοι, διαφέροντά γε μὴν λέ-
γειν εἰκόασιν.

§ 561. 2. Διηγόμενος τινός, ὃ παρ' ἄλλου
ἔχει διακηκῶς, ἐπικριτέον, μήτιγε κατ' ἐπιφο-
ρὰν ἢ ἐφερμήνευσιν προσίθῃσι.

§ 562. 3. Εἴ τις διαφέρεσιν ὀνόμασι, ταῦ-
τὸ ἐπαναλαβὼν ἐκφράζοι, τὴν τῶν ὀνομάτων
ἐκδοχὴν τε καὶ σημασίαν παρέχεται ἀνευδοίασον.

§ 563. 4. Πόρρω δὲ ἀμφιβολίας τὰ λε-
γόμενα ἴσησι, καὶ εἴ τις ἐπερωτώμενος, ἔχῃ
ἀπλῶς ἀποφάσκων, ἢ καταφάσκων ἀπαντᾷ.
ἀλλὰ δερμηνεύων τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκτιθέμενος·
ὅπερ ἀλλ' εἶ, περὶ τῶν ἐλαχίστων ἐκχύσεως περι-
στάσεων ποιεῖν, ἐκ εἰσὶν ἀναγκαῖον. „Πολλὰ δὲ
„καὶ περὶ τῶν προγεγονότων, πολλὰ δὲ καὶ
„τῶν παρεκλεσθηκότων, ὃ τὴν μαρτυρίαν κατα-
„τιθέμενος, ἐσὶ διερωτητέος. „ Κυϊντιλιανός.

§ 564. Οὕτω δὲ μάλιθα προσεκτέον τοῖς μαρτυρημένοις, ἐὰν αἶν ἐπὶ δίκης συνισταμένης αὐτὰ προχειρίζηται, ὅτε καὶ ἐπαναληπτέον τὴν ἀνάκρισιν, καὶ λίαν ἐπιμελῶς, μὴ ὑπὸ τῆς δικανικῆς περιεργολογίας, ἵποσυρόμενοι αἱ μαρτυροῦντες, ἐν ἀγαθῇ καὶ τοι τῇ πίσει, ψευδεῖς τὰς μαρτυρίας ὡς κατατιθέμενοι. Θαυμασὸν ὅπως ἤττονες τῆς τοιαύτης ἐκδιεργίας γίνονται τῶν ἀνθρώπων οἱ χυδαῖοι, οἱ μὴ μόνον ἐν ἀγνοίᾳ τῶν δικανικῶν πραγμάτων διατελοῦντες, ἀλλ' ἐδὲ ἰδέαν μικρῶ ὠρισμένης τινὸς σημασίας, ἐδ' ἐπὶ τῶν κοινοτάτων ὀνομάτων φέροιτες.

§ 565. Ἐπὶ δὲ τὰς μαρτυρίας, τὰ τε τέλη, καὶ τὰ δημόσια τῶν ὑπομνημάτων ἀνάγονται, ἀ δεόντως ἐν τοῖς νομικοῖς, καὶ τῶν μαρτύρων αὐτῶν εἰς πίσιν ἐστὶ κρατίστερα.

§ 566. Τῶν δὲ περὶ τῆς μαρτυρίας εἰρημένων τὰ πλεῖστα, ἐπὶ τῶν τὰς ἰσορίας ἀναγεγραφότων, τηρητέον, τὰ ἐν αὐτοῖς βέβαια, τῶν ἀμφισβητησίμων ἀντιδιασέλλουσι. Διαλαμπρύνεται δὲ τὸ τῆς ἰσορίας, τῇ παραθέσει τῶν παρὰ διαφοροῖς τῶν Συγγραφέων ἰσορημένων, μάλιθα δὲ τῶν ἰδία καθ' ἑαυτὸς δι' αὐτοψίας, ἢ καὶ ἐξ ἀπομνημονευμάτων βεβαίω τὴν τῶν πραγμάτων εἰδήσιν, περὶ ὧν ἰσορῶσι ἐξαρεύσασθαι δυνηθέντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ'.

Περὶ τῆς τρίτης θεμελῆς τῆς Ἡθι-
κῆς ἐναργείας, τέτῃσι περὶ τῆς
'Αναλογίας.

§ 567. "Ὅτι δὲ καὶ οἱ τῇ Ἄναλογίᾳ ὡς θε-
μελίῳ προσεφερόμενοι συλλογισμοὶ, ἐπὶ τὴν ἀλη-
θῆ τῶν ὄντων γνῶσιν ποδηγετῶσιν ἡμᾶς, φθά-
σαντες εἶδομεν (492). Ἐπιθεωρητέον ἔν ἡδῆ,
ὅτι ἐπὶ πάνυ πολλῶν ἡ ἀναλογία ἐκτείνεται,
καὶ ταύτῃ βέβηκε τῇ ἀρχῇ.

§ 568. "Ὅτι τὸ πᾶν θεσμῶσι τισὶ
καθολικωτάτοις, καὶ ἀπαρβατοῖς
διεξάγεται.

§ 569. Εἰ μὴ γὰρ τὸ λεγόμενον ὡς ἀλη-
θὲς ὄν συγχωρηθεῖη, μηδεμίαν ἐκέτι ἐγχωρεῖν
τοῖς ἔσιν ἀναλογίαν ῥαδίον ἐς συνιδεῖν. Ἄλλὰ
γε τὸ ἐκείνῃ βέβαιον, ἐκ τῆς τῆς Θεῶ βε-
λήσεως ἐπιφέρεται. Ἐυδηλον γὰρ, ὡς ἐκεῖνος
ἠθέλησε νόμοις σερξοῖς τε καὶ ἀμεταθέτοις συσ-
φίγξαθαι τὸ τῶν ἐνύλων ἔσιων σύνταγμα. Διὸ
καὶ τὰ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἐπαχθισόμενα
ἡμῖν συμπεράσματα, ἔξω πάσης ἀμφισβητή-
σεως κείσεται.

§ 570. Διὸ τὰς ἐφεξῆς δύο ὄρας προσι-
έμεθα, ὧν ὁ μὲν ἐστίν: "Ὅτι τῶν παρα-
πλησίων ἀποτελεσμάτων, καὶ τὰ

αἷτια ὅμοια ἐσί. Νοητέον δὲ ταύτη γε τὸν κανόνα τόνδε, ὥσε πάσας τὰς εἰς θεσιν τῶ αἷτιατῶ προσανηκέσας περιστάσεις παρῆναι εἰς ταυτὸ συνιέσας.

§ 571. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀπλυστέρων ἀποτελεσμάτων εἶδεν δυχερῆς ὡς πάντα λίθον διὰ τὴν αὐτὴν αἷτιαν ἐπὶ τὰ κάτω φέρεσθαι πεφυκέσθαι, εἶδεις ὅλως ἀμφιγνοεῖ.

§ 572. Ἐπειδὴν μὲν τοι τὸ ἀποτέλεσμα ἐστὶ σύνθετον, χαλεπῶς αἱ περιστάσεις πᾶσαι τὰ πολλὰ γινώσκεσθαι πεφύκασι, κἀνταῦθα τοῖνυν περιεσκεμμένως χωρεῖν δεῖ. Ἄνεμος πνέοντος ὁ αἶηρ κινεῖται. Ἀλλὰ τίς ὁ εἶδαις τὰς ἐπὶ τῇ τῶ ἀνεμος πνοῇ, ποικίλως τῶ αἶερος κινήσεις; τοιγαρῆν ἔ πόρρω θρασύτητος ἂν εἴη, παντὶ ἀνέμῳ τὴν αὐτὴν ἀναγράφειν αἷτιαν βέλεσθαι.

Ὁ δὲ δεύτερος ὅρος ἔτος ἐσί.

§ 573. Τὰ ἐνυπάρχειν τοῖς σώμασιν ἀναυξᾶς τε καὶ ἀμειώτως, ἀπασιν οἷς ἂν ἀνακρίναι γένοιτο, ἐπιθεωρέμενα, ὡς κοινὰ σωμάτων ἀπάντων ἰδιώματα, νομίζειν χρεῶν.

§ 574. Τὸ δὲ τῆς μειώσεως τε καὶ αὐξήσεως περὶ ὧν ἐν τῶ κανόνι εἴρηται, ἐπ' αὐτὰ δὴ τὰ ἴδια, ἔκειν ἐπὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶ.

των ἀναφέρειν δεῖ. Ἡ μὲν γὰρ κίνησις αὐξησίν τε ἢ μείωσιν ἐπιδέχεται, ἡ δὲ τῆ κινεῖσθαι δύναμις, ἧς ἡ κίνησις ἐστὶν ἀποτέλεσμα, ἀναυξήσ τυχάνει καὶ ἀμείωσας. Διὸ τὴν δύναμιν ταύτην, καθ' ἣν κινεῖσθαι φύσιν ἔχει τὰ σώματα, πάντα, ὅσων ἂν διὰ πείρας τὸν ἔλεγχον ἐστὶ λαβεῖν, ἀπασιν ἀπλῶς ἐν γένει τοῖς σώμασιν ἀπονέμασιν.

§ 575. Ἀφορᾷ δὲ ὁ κανὼν ἔτος, καὶ τὰ ἐν τισὶ χώρῃσιν περισάσεσιν ἴλια, ἅττα ἐπὶ τῶν ὁμοίων περισάσεων, αἰεὶ παρῆναί ἐξ ἀνάγκης νομίζεται. ἔπεται γὰρ τὸδε ἐκ τῆς κατὰ γένος ἀρχῆς (568) ἐκείνης. Διὰ τῆτο τοίνυν, καὶ πάντα τὰ ἐκ γειτόνων ὑπάρχοντα τῇ γῆ σώματα βαρέα εἶναι ἀποφαινόμεθα.

§ 576. Ἐπὶ τέτων ἔν, καὶ τῶν παραπλησίων, ὅσα ἀπλέσερα ὄντα ἐστὶν, ἐδὲν δυσχερὲς ἀπαντᾷ, ἐδὲ ἀπάτης ὅλως ὑπόνοια φέρεται, ἀλλ' ἐπὶ τῶν μᾶλλον συνθέτων, πολλὰ ἅττα περισκεπτέον.

Πρὶν ἢ γὰρ ὑποσυναψαίμεν τοῖς αὐτοῖς τῶν εἶδει φυτοῖς, τὰς αὐτὰς ἐνεῖναι δυνάμεις δεῖν, καὶ τῇ χώρᾳ προσεκτέον ἐν ἣ φύονται.

§ 577. Εἰς ἐντελῆ πληροφορίαν, τῆ τὴν τροφήν φέρε τὴν προκειμένην δηλητηρίῳ φαρμάκῳ, μηδαμῶς συμμεμίχθαι, ἐκ ἀπόχρη μόνα γινώσκειν αὐ φαίνεται, ἀλλὰ δεόν ἢ ἀλλοθεν ἐπ' αὐτοῖς εἰδέναι, μὴ ἄρα τι καὶ τῶν μηδαμῶς φαινομένων συμπέφυρται.

§ 578. Ἄς μὲν ἔν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν μέρει τῆς κατ' ἡθος ἐναργείας, ἀρχὰς ὑπαθέμεθα, ἐπὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐρεύνης, ἔ διαχωρησέον· Ἄνευ τῶν αἰθήσεων ἀποκαλυπτομένων, ἔκ ἔστ' μαρτυρία, ἔδὲ συλλογισμὸς ἐξ ἀναλογίας εἰσβάλλων. Ἄνευ τε τῆς τῶν ἄλλων μαρτυρίας, ἔδειξ' ἂν ταῖς ἰδίαις μόναις παρατηρήσεσιν, ἐρειδόμενος, τὸ συναγόμενον παντὶ σώματι ἀπονεμειν δυνήσεται.

§ 579. Ἀναλογίας ἄνευ, καὶ μαρτυρίας τῆς παρὰ τῶν ἄλλων (578) ἔδὲν κατ' αἰθήσεων εἶδεναι δυνάμεθα· οἷον ἐπὶ τῆς ὀράσεως φέξ' εἰπεῖν ὑποτιθέμεθα, τὸ φῶς κατὰ τινὰς ὀρεσ' ἀγρέπτει, τὰς ὀφθαλμοὺς ἀπάντων κινεῖν· ὑπὸ παντός σώματος κατὰ τὰς αὐτὰς θεσμὰς ἀνοσκληῖσθαι καὶ ἐπὶ πασῶν ἀπλῶς τῶν αἰθήσεων, ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτίων, τὰ αὐτὰ νεῦρα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπ' ἀκριβὲς διατίθεσθαι.

§ 580. Δέδεικται, τὴν τε αἰθήσιν, καὶ τὴν τῶν ἄλλων μαρτυρίαν, καὶ τὴν ἀναλογίαν, ἰχυρὲς πειθῆς ὑποκείμεθα θεμελίους· ὑπετέθη δὲ καὶ ἄττα ἐπὶ τῶν ἐκάστων προσεπιζητεῖται, ὡς ἂν ἐδερμίαν ἐγκαταλείποιτο ὑπόνοιαν τῆ ψυχῆ. Εἶδέ τις περὶ τὰ ἀποδειχθέντα ὑπενδοξάζων εἶη, διὰ τὸ ἐπὶ τῆς τῶν αἰθήσεων ἀνακρίσεως τὴν ἀναλογίαν ἡμᾶς προὑποθέσθαι, πρὶν ἢ περὶ τῶν ταύτηγε ἀνηκόντων διαλαβεῖν, τῆ τῶν ῥαδίον ἔσαι ἤδη τῶν κατὰ ταύτην ἀναπτυχθέντων, ἀναπεμπάσασθαι τὴν ἐρευνητὴν, τῶν ἐκ τῆς ἀναλογίας ἐν τῇ τῶν αἰθήσεων ἀναπ-

τύξεις προειλημμένων ευχιδῶς γ' ἔσονται μή-
δὲν ἐν τέτοις ἀμφισβητήσιμον περιλείπεσθαι.

§ 581. "Εἰθὰ" περὶ τῶν ἀλλήλοις συνεπιπ-
λεγμένων ὁ λόγος, πρὸς ἐκφυγὴν οἰασθῆν συγ-
χύσεως, ἐν μέρει ἕκαστα διαληπτέον, ἢ πολ-
λάκις ἕκαστον ἐπὶ πᾶσιν τινὰ ἀναθετόν, ὡς
πρὸς διασάφησιν τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀναπτυχθη-
σομένων τυγχάνει πρὸς γιγαίτατα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄

Περὶ τῆς Πιθανῆς.

§ 582. Τὴν μαθηματικὴν ἐναργεῖαν τῆς
ἠθικῆς τὰ παντὶ κατείδμεν διαφέρουσαν. ἢ μὲν
γὰρ καθ' ἑαυτὴν (457. 458), ἢ δὲ κατὰ
θεῶν βέλησιν (486. 491. 492) τρεῖσι θέσεσι
ἀληθείας κριτήριον πρόκειται.

§ 583. Ἐπεὶ δὲ ἕκαστας ἡ βᾶσις ἐση-
ρικται, πλήρης ἔδεν ἥττον τυγχάνει ἢ ἡ τῆ
ἠθικῆς ἐναργείας παρεπομένη πειθῶ, ἥτις τῆς
πληροφορίας διαφέρουσα ἐστὶ τῆς κατὰ τὴν ἠθι-
κὴν βεβαιότητα λεγομένης. Ἄυτη καὶ γὰρ ἔ-
δεν ἢ ἐπισήμῳ τινὶ πειθανότητι προσερείδεται.

§ 584. Ἐν μεταίχμιῳ τῆς ἀγνοίας ἢ τῆς
ἐπιστήμης ἢ πιθανότης ἐστὶν. εἰδῆ γὰρ τῆ ἐπι-
στήμη πρὸς πληροφορίαν ἐστὶν, καὶ ταύτης τὸ
τῆς πειθῆς ἀπὸλυτὸν ἔσται.

§ 585. Χώραν τὸ πιθανὸν ἔκ ἔχει ἐπὶ τῆς ἑναργείας τῆς μαθηματικῆς· διὰ γὰρ ταύτης τὸ τῆς ἐπισημῆς τῆ τῶν ἀμείσως προσλαμβανομένων ιδεῶν (457) προσόδῳ κρατύνεται, καὶ τῆ παραθέσει πρὸς ἀλλήλας τῶν αἰς φθάσαντες προειλήφαμεν (460).

§ 586. Ἐκάστης δὲ τῶν προσγυνομένων ἡμῖν ιδεῶν ἢ γνώσις ἀκέραιος τυγχάνει· ἐδὲ γὰρ οἶοντε ἀγνοίας τε καὶ ἀναμφιβόλῃς ἐπισημῆς μέσον τι ἐννοήσασθαι; ἐφ' ᾧ ἀμέσως τῆ ψυχῆ πάρεσι (461).

§ 587. Οὐκ ἐνὶ δὲ τῷτο λέγειν κατὰ τῆς ἡθικῆς ἑναργείας, εἰς γὰρ ἐπιβολὴν τῆς τῶν ἡμῶν κειμένων πραγμάτων γνώσεως, πλείστα συνδραμεῖν ἀνάγκη· καὶ εἰ τινῶν παρόντων τὰ λοιπὰ ἀπέειν, ἀτελῶς τὸ τῆς πειθῆς ἔχει ἐπὶ τῆ τῆς ιδέας καὶ τῆ νοημένης συμφωνία τε καὶ συμβάσει. Καὶ εἴεν ἂν πλείους οἱ βαθμῆ ἐπομένως τῆς ἔτῳς ἐχέσης πειθῆς ἔς δὴ βαθμῆς πειθῆς ἡμῖν ἔτῳ καλεμένους διοριζέον.

§ 588. Ἐὰν ἐπὶ τῷ πράγματι, συμβῆ ὁ περὶ αὐτῷ ἐννοῶμεν, τῷτο ὀνομάσομεν ἔκ βασιν· ὅτι, καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θεωρηθὲν, ἄλλως ἂν ἔχειν δύναται. Τὸ δὲ τὰ πιθανὸν ἐπίσης ἀφορᾷ τῶν ἐκβάσεων τὰς ἐσμένους καὶ τὰς ἐνεσώσας καὶ τὰς παρωχημένα

§ 589. Πᾶν ὅ,τι εἰς μὲν ἀπόδειξιν συντελεῖν δύναται, καθ' ἑαυτὸ δὲ ἔκ ἀποδεικνύ

μόνον, βαθμὸν τινὰ πιθανότητος συνίστησιν. Εἰ διαπυθοίμην ἐν ἣ ποτ' ἂν τις οἰκία διαλανθάνει, μέθοιμι δὲ τὴν ἐν ἣ πόλιν ἐσὶν, ἔξωτι τῶν πρὸς γνῶσιν τῶ ζητεμένων ἀπαιτεμένων· τῶτο μὲντοι ἔπω ἄλλοι ἔχον ἐσὶν. Ὡς εἶγε καὶ ἡ πλατεῖα μοι ὑποδειχθεῖη, τόγε τῆς πιθανότητος ἐπαυξηθήσεται, καὶν εἰ τὸν οἶκον ἔ ἐσι διορίσαι ἐπιχειρήσοιμι, ἥττων ἔσαι τῆς ἀπάτης ὁ κίνδυνος, ἢπερ εἶπε καθ' ὅλην ἀπλῶς τὴν πόλιν πειραθεῖην ἀπομαντεύσασθαι.

§ 590. Καὶ δῆλον ἄρα ἐκ τῶν εἰρημένων, μὴ αὐτὰ τὰ πράγματα, τὴν δὲ καθ' ἡμᾶς γνῶσιν τὸ πιθανὸν ἀφορᾶν καὶ ἐσι πηλικότητος ἢ ἀπὸ τῶ νεάτε τῆς γνώσεως βαθμῆ, μέχρι τῆς ὁμοτελεῖς καὶ πληρεστάτης παιδείας ἐπιαύξειν πεφυκεῖα.

§ 591. Ἐνθεντοι ὡς ὅλον τιθέαμεν τὴν βεβαιότητα, καὶ ταύτην εἰς μέρη διαμετῆν ἐννοῶμεν. Διὸ καὶ τὸ πιθανὸν πηλικὸν ἂν εἶη προσδιορίζουσιν, ἀποδοτέον τὸν μεταξύ τῶ ὅλα λόγον, καὶ τῶ μέρους, ὧ τὸ ἡμῖν γνωστὸν πλέον ὑποδηλεῖται.

§ 592. Θῶμεν δὴ ἀποβαίνειν ἄνθρωπον τινὰ τῆς νεῶς, ἣ ἐνήσαν Βέλγαι μὲν ὀγδοήκοντα καὶ τέσσαρες, Ἄγγλοι δὲ δυοκαίδεκα, Γερμανοὶ δὲ τέτταρες· ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑποτιθέσθαι καὶ ποδαπὸς ὁ ἀποβαίνων φανερόν ἐν, ὡς ἐλάττων μὲν τῶ σφαλῆναι ὁ κίνδυνος, πλεῖον δὲ το πιθανόν, τῶ Βέλγην αὐτὸν διατεινομένῳ εἶναι, τῶ ἐξ ὁποῦσδήποτε τῶν ἄλλων ἐθνῶν κρίνοντος.

§ 593. Ἄλλ' ἐκ ἂν ἀπάσης πιθανότητος φέροτο, καὶ μικρᾶς τυγχάνων, ἢ εἴ τις Γερμανὸν ὑπολάβοι.

§ 594. Ἐν μὲν ἔν τῇ προτέρᾳ ὑποθέσει, ἔχοι ἂν τὸ τῆς πειθῆς πρὸς τὸ βέβαιον, ὡς 21 πρὸς 25, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὡς 1 πρὸς 25. ὁ δὲ λόγος τῆς διορισμῶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς ἔσται ἄλλος.

§ 595. Ὁμοιαλεθῆς δὲ καλεῖται τὸ πιθανόν, τὸ ὑπὲρ ἡμισυ τῆς βεβαίης γινόμενον. Κοινῇ πιθανὸν ἢ τότε καλεῖν φιλοῦσιν· ἀλλὰ διακριντέου ἔμπης τῆς πιθανότητά τινος ἔχοντος.

§ 596. Ἡ ἐξ ἡμισείας βεβαιότης, τὴν κυρίως συνίστησιν ἀμφιβολίαν· ἢ δὲ κατὰ-εἰσὶς ἂν ἀντιρροπίας καλοῖτο.

§ 597. Οἱ τῆς πιθανῆς βαθμοὶ αὐξοῦσιν ἀπὸ τῆς ἀμφιβολίας ἄχρι πρὸς τὴν βεβαιότητα.

§ 598. Οὐ τὸ πιθανὸν ἤττον ἐστὶ τῆς ἡμισείας τῆς βεβαιότητος, ἀβέβαιον λέγεται· καὶ ταῦθα δὲ πλείονας ἐγχωρεῖν βαθμοὺς, φανερόν.

§ 599. Ἐπὶ τὸ πιθανὸν ἀνάγεται, καὶ ἢ τῆς ὅτι δυνατόν τυγχάνει ἀπόδειξις· ἐπὶ παντός γνωθισομένης πρὸ πάντων εἰδέναι δεῖ περὶ τῆς πράγματος, ὡς εἶναι ἢ κίσει ἀδυνατεῖ. Καὶ τὸ ἀπλῶς ἔν δυνατόν εἶναι τὴν τῆς πιθανῆς συνίστησιν ἀρχὴν· τετέστι τὸν βαθμὸν τέττα τὸν πάντων ἐλάχισον, ἢτοι τὸν παντός τῆς δοθέντες ἐλάχισονα. Οὐ χάριν καὶ περ κυρίως εἰπεῖν,

ἐχὶ ἔδεν τῆς παντελῆς ἀγνοίας ὁ βαθμὸς ἔτος
 ἀιενήιοχεν, τῆς, καὶ περὶ αὐτῆ τῆ δυνατῆ,
 ἔδεν ὅπερ ἂν καὶ εἰδῆ τιθένα ἐχέτης, ἐπὶ
 ἡμῆν τῆς πράξεως ἔδεν τῆς ἀγνοίας εἴκει πλε-
 ονεκτεῖν, ἢ ἀπλῆ τῆ δυνατῆ γνῶσις· οἶον τα
 περὶ τῶν Κυκλόπων φέρε, ἢ τῶν Σατύρων ἐξι-
 φορέμενα, ἔδεν ἡττων τοῖς πλάσμασιν ἐιαριθ-
 μητέα, καὶν εἰς τις τὸ μὴ πορῶ τῆ δυνατῆ
 εἶνα τὰ τοιαῦτα κατασκευάσειε.

§ 600. Τὸ πιθανὸν εἶν ὅτε ἐπάγεται ἐξ
 αὐτῆς τῆς τῆ πράγματος διασκέψεως. Ἔσιν ὅτε
 δὲ ἐκ τῆς πιθανολογίας τῆ ἐπιχειρήματος, ὅπερ
 ἢ κατάφασις προσεπερείδεται.

§ 601. Ἐπ' ἀμφοῖν οἱ αὐτοὶ ὅροι ἐν χρέ-
 σει εἶσιν πρὸς διορισμὸν τῆ πιθανῆ πηλίκον εἶς,
 καὶν ἀπλῆν αὐτὸ εἶη, καὶν τε σύνθετον.

§ 602. Καὶ περὶ μὲν τῆ ἀπλῆ ἐν τῶδε τῶ
 κεφαλαίῳ πραγματευσόμεθα, ἐπὶ δὲ τῆ ἐφε-
 ξῆς ἀναπτύξομεν τίσι δήποτε προσεκτέον, ἔνθα
 ἂν πλείω τῆ διασκέψει τὰ πιθανὰ ἀπαντήσειε.

§ 603. Πρὸς διορισμὸν ἔν τῆ πιθανῆ τῆ
 ἐκ τῆς τῆ πράγματος φύσεως ἐπιφερομένε,
 θέσεις εἶσιν ἄς τινὰς δυνατὰς σημειωτέον, ἐν
 οἷς ἂν ἢ προβαλλομένη ἐκβασις, περὶ ἧς τῆ
 πιθανῆ ὁ λόγος, ἀναγκαίως ἐμπεριέχοιτο. Λι-
 δὲ τοιαῦτα θέσεις σύνθετοι ἔσαι, ἔτω διαρε-
 τέαι, ὥσε πάσας εὐμαρῶς ἐπίσης συμβαίνειν
 δύνασθαι. Τὸ δὲ τοι πιθανὸν πρὸς γε τὸ βέβαιον
 φηκαῦτα ἔσαι, ὡς ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων,

ὄν ἐν ἐκάστῃ ἢ προβεβλημένη ἔκβασις χάραν ἔχει, πρὸς ἀπάσας τὰς θέσεις τὰς δυνατάς.

§ 604. Ὅσον ζητῆ τις φέρει τὸν τῆ πιθανῆ βαθμὸν, πηλίκος ἔσται αὐτῷ, ὡς δισὸς ἀπαξ ἀναρρίψαντι κύβου, ὀκτώ σημεῖα γενέσθαι. Διὰ μὲν ἐν δυνατὰς θέσεις, κύβων δυοῖν ἀναρρίπτειν τεμένων, εἴτι κατὰ τὰ ἐφεξῆς σημεῖα 1, 5, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, ἢ 12. Ἀλλὰ γὰρ ἀποκαίδη ἐνδοκα θέσεις, ἐκ ἐπίσης ῥαδίως συμβαίνουσι. Ἐξαχῶς μὲν γὰρ τὰ ἑπτὰ ἀν συνεκτελεσθῆναι σημεῖα, ἀπαξαπλῶς δὲ ἢ ἐκ τῶν μονάδων δυοῖς, καὶ ἢ ἐκ τῶν ἐξάδων διαδεχίως.

§ 605. Διὰ ἀναγωγῆς δὲ, δυοῖν κύβων παντοίας ἀναρρίπτειν τεμένων, θέσεις εὐρίσκομεν ἐπίσης εὐχερῶς συμβαινέσας, τὸν ἀριθμὸν ἕξ ἢ τριάκοντα ἢ γὰρ ἐκάστῃ τῶν ἕξ ἐπιπέδων τῶν ἐπιθατέρων τῶν κύβων, ἀντιτιχεῖν δύναται ἕνασιν τῶν ἕξ τῶν ἐπιθατέρων.

§ 606. Ἐν ταῖσδε δὲ ταῖς παντοίαις ἀναρρίψουσι, πέντε ὀκτάσημοι εἰσὶ. Τοιγαρῶν ὡς 5 πρὸς 36, ἔτω τὸ ζητούμενον πιθανὸν πρὸς τὸ βέβαιον (603). Καὶ ἰσοδύναμον ἄρα τὸ τῆς πιθανῆς ἔσται $\frac{5}{36}$, βεβαιότητος.

§ 607. Τῆ δὲ ἕτερον τῶν δύο ἀριθμῶν μὴ παρίντας, τῶν τὸν λόγον τὸν μεταξὺ τῆς πιθανῆς καὶ τῆς βεβαίης ὑποδηλέντων, τὸ τῆς πιθανότητος πηλίκον, εἰσὶν ἀδιόριστον.

§ 608. Ταῖς τῶν πραγμάτων ιδέαις προσέχουσι, τὰς τοιάδε ἀριθμὸς ἀνακαλύπτειν, χαλεπὸν τὰ πολλὰ, ἢ μάλισσά ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν βίον κοινῇ σύμβαινόντων. Ἐπὶ τούτων ἔν ἄλλῃ μεθόδῳ χρῆσθαι, ἢ περὶ ἄν πηλίκον ἐπὶ τῷ προκειμένῳ τὸ πιθανὸν ἀνευρίσκωμεν, διὰ τῆς ἀνακρίσεως δηλονότι αὐτῶν τῶν ἐκβάσεων.

§ 609. Ὑποθῶμεν δὴ κάλπῃς ἐντὸς σφαιριδίων εἶναι τὰ μὲν λευκὰ, τὰ δὲ μέλαινα· ζητεῖται δὲ τὸ πιθανὸν πηλίκον, τῷ μέλαν προσημασμένον ἐξελεῖσθαι.

Ἔστω μὲν ἔν τὸ πιθανὸν ἔχει πρὸς τὸ βέβαιον ὡς τῶν ἐν τῇ κάλπῃ μελάνων σφαιριδίων ὁ ἀριθμὸς πρὸς τὸν ἀριθμὸν συμπάντων τῶν ἐν αὐτῇ σφαιριδίων (605). Ἀλλ' οἱ ἀριθμοὶ ἔτι ἀγνοούμενοι εἰσὶν.

§ 610. Ὀλιγομενέης τοιγαρῆν τῆς τέτρω διασκέψεως, τὸν ζητούμενον λόγον ἀνακαλύπτωμεν, εἰ πρὶν πολλάκις σφαιρίδιον ἔν, ἢ πλείω προσεξενήνεκται, καὶν δὲ ταῦτα ἐπανετεθείη τῆς κάλπῃς ἐντὸς, καὶν τε ἢ μὴ. Ὁ γάρ τοι ἀριθμὸς ἀπάντων τῶν ἐξαχθέντων, εἴη ἄν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τέτοις μελάνων, ὡς ἔστι τὸ βέβαιον, πρὸς τὸ πιθανὸν ὃ ζητεῖται.

§ 611. Καὶ ἔψοιτ' ἄν σμικρά τις ἀπάτη, τῷ γεμῆν ἀριθμῷ τῶν ἐξενηνεγμένων σφαιριδίων, μικρῷ μείζονος ὄντος, τῆγε συμβαινέση ἀπάτη κατ' αὐτὴν τὴν πράξιν, ἢ κίσα προσεχέτω.